

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

10. JULIJA

ŠTEV. 28

Semensko žito

Težko je danes življenje za kmeta: olajšal si ga bo pa le sam, ako izboljša pri vsaki priliki, ki se mu nudi, svoje gospodarstvo. Taka prilika je tudi setev žita. In setev je nekak začetek vsega gospodarjenja. Pregovor pravi: Kakršna setev, taka — žetev. Bogato, dobro bi rad žel vsakdo, zakaj ne bi tudi dobro sejal? Kdor hoče žeti pšenico, ne sme sejati osata in kdor bi rad našel kozolec lepe pšenice, ne sme — sejati slabe pšenice. Zato pa, evo ti nekaj klincev v ta namen, da boš deležen dobre žetve!

Ne mešaj se med tiste šparovce, ki pravijo: »Najboljše žito bom prodal; saj dobim zanj lep denar, ki ga tako kravo potrebujem. Za seme pa je dobro preostalo, piškavo, drobno zrnje, ki itak pride v zemljo in premine.« — Oj, kako varaš samega sebe, če tako ravnaš. Le poskusi še ti, kar so drugi že davno preizkusili: Na polovici njive so posadili 1 kg drobnega graha, in popolnoma enako drugo polovico pa 1 kg debelega, lepo dozorelega graha iste vrste. Kaj praviš, kakšen je bil pridelek? Jaz sem to poskusil in ti lahko povem: Na polovici z drobnim graham je tehtal pridelek 85 kg graha, na drugi polovici pa 122 kg, torej za 37 kg več. Če ima človek odprte oči, se še vedno lahko kaj koristnega nauči, tudi če ni več mladenič. Sejati žito, v katerem je vse polno drobnjave, piškavega zrnja in plevelnega semena, je norost. Žita, v katerem je pri 20 stotih zrnja celih 100 do 150 kg izmečka, niti mlinar nima rad in ti ga bo plačal le slabo, še manj pa ti bo hvaležna zemlja, če jo poseješ s tako spakedrano zmesjo in ji napraviš sramoto. Zapiši si torej globoko v možgane: Za seme jemlji le najlepše, najpopolnejše žito, vse slabo razvito, gluho, zaduhlo mora proč! Če varčuješ pri semenu, zapravljaš samemu sebi. Čem večje in težje je semensko zrnje, toliko večji in težji bo tudi pridelek.

Za dobro žetev pa samo dobra setev (seme) ne zadostuje. Treba je tudi njivo pošteno preorati in prerahljati, zemljo treba dobro zagnojiti.

Če ne verjameš, ti hočem to dokazati v tvojem — hlevu. Tam v kotu stoji krava: mleka daje le malo in če jo hočeš spitati, ne gre meso nanjo in ne gre. Taka krava te ne bo obogatila in če bi imel v hlevu mnogo takih živali, bi ti ne bilo prav nič treba skrbeti za izgubo, prišla bi sama od sebe. V vzrok te izgube je pa zelo enostaven: V hlevu imaš živali, ki krmo slabo izkoriščajo. Stopiva zdaj na polje; tukaj vidiva rastline, ki rasto lepo, morda naravnost bohotno in če bi bile vse rastline take, potem bi bilo dobro za žetev. Pa niso; poglej tam zraven štrli iz zemlje rastlina, zanikrna je in bolehná, vkljub najboljšemu gnoju se ne more razvijati tako veselo kakor njene sestre. Če bi bile po vsem tvojem posestvu take rastline, te spravijo na boben. Vzrok je isti kakor v hlevu: so rastline, ki le slabo izrabljajo zemljo in gnoj. Pameten gospodar si zna pomagati: on seje samo tako seme, iz katerega poženo rastline, ki bodo dobro izkoriščale zemljo in gnoj. Vsaka rastlina potrebuje za najboljše svoje uspevanje neke določene kakovosti zemlje, določenega podnebja (toplote in vlage), smotrnega gnojenja in obdelave tal. Ker so pa te stvari v različnih pokrajinah zelo različne, boš lahko umel, da se tudi rastline v teh različnih krajih raznovrstno razvijejo. Tako nastanejo raznolike pasme ali sorte, med katerimi so nekatere bolj, druge pa manj donosne. Gospodar, ki je bistre glave, si to dejstvo zapiše jasno čitljivo za ušesa in izkuša do najbolj rodovitne sorte (žita, fižola, krompirja itd.), to pa prideluje na svojem posestvu toliko časa, dokler posevek, oziroma sadež obdrži svoje dobre lastnosti. Ne seje torej samo tistega, četudi skrbno prebranega žita, ki ga je pridelal sam, ampak se ozre tudi na

okrog, če ne bi našel še boljših izkoriščevalcev zemlje in gnoja.

Razumen kmet menjava seme in si s tem mnogokrat izboljša žetev. Pa boš nalletel na gospodarje, ki neprestano menjavajo seme, pa vendar ne pridejo nikamor naprej. Seveda ne, ko pa pograbiš prav vsako stvar od napačno plati! Če je bolj namreč vzrok dosedanjih slabih žetev pomanjkanje redilnih snovi, slabo gnojenje in napačno ali zanikrno obdelovanje zemlje, potem seveda ne more pomagati tudi najboljša sorta semen. Ni najboljše sorta tista, o kateri je največ vpitja in reklame; če hočeš kupiti tuje seme, se skušaj prej dobro poučiti o razmerah in pogojih, v katerih je nastala dotična sorta. Da se ne opečeš, se obrni za svet na skušenega soseda ali okrajnega kmetijskega strokovnjaka. Novo sorto si lahko nabaviš, če so razmere tvoje zemlje (prst, podnebje, vlaga) razmeram, v katerih je prej rasla, enake ali celo boljše. Tri pravila so, ki jih upoštevaj, kadar kupuješ tuje seme: a) da uspeva seme iz slabejše zemlje v boljših zemljah; b) seme iz mrzlejše podnebja bo veselo uspevalo v milejšem zraku; c) seme iz bolj suhega kraja se dobro počuti v ne prevlažni pokrajini.

Lahko si pa poiščeš izvrstnih izkoriščevalcev zemlje in gnoja tudi na svojem lastnem posestvu. Izbiraj vsako leto na njivi najlepše zrele rastline, od njih jemlji samo najlepše zrnje in tega potem sej; če tako ravnaš nekaj let, si boš vzgojil krasno žito, njegove dobre lastnosti se bodo ne le ohranile, ampak še boljšale. Seveda boš pa moral takim po-

zlahtnjenim rastlinam tudi boljše postreči, a to bo le v tvojo lastno korist.

Ne sej semena, ki si ga namlatil s cepci, ali celo z mlatilnim strojem! Za seme košaj (otepaj) najlepše snopje in iz tako pridobljenega zrnja si vzemi seme.

Sej seme, pri katerem bo zrnje velikor le mogoče enolično, enako veliko in težko. Tako seme ti prinese najlepšo žetev; do njega ti pa pomore trijer. Če nimaš tega čistilnika sam, naj ga nabavi kmetijska zadruga ali občina ali kmetijsko društvo. Trijer da enako veliko zrnje; to pa ni vselej tudi enako težko. Če hočeš doseči tudi to, otroš semensko zrnje v kad, nalij nanj vode in mešaj! Lažje zrnje splava na vrh, odstrani ga in zdobljeno pokrmi. Težko semensko zrnje pa hitro posuši in shrani na zračnem prostoru do žetve, seveda ne v vreči, ampak razprostri ga na podu po tleh in večkrat premešaj.

Če hočeš hoditi popolnoma varno pot, preizkusi svoje seme glede kaljivosti! Deni 100 zrn v vlažno volneno nogavico ali cunjo, ki jo hrani v gorki sobi. Zrnje prične kaliti. Ako ti vskali od teh 100 zrn samo 70, potem je izmed 100 kg semenskega žita dobrih samo 70 kg, 30 kg pa je izgubljenih. Danes imamo že prav priprave kalilne aparate v ta namen.

Ne sej nikoli starega semena! Oves res ohrani kaljivost deset let, toda pri pšenici, rži, ječmenu, grahu je stvar drugačna. Rži, ki je stara že 2 leti, nikar ne sej, če nočeš imeti škode! Slaba, zanikrna setev zavrže že sama velike množine semena, ki ne vskali, na drugi strani pa povzroča tudi pičle žetve. ovfr.

Nad roparje!

V pravljičah, ki nam jih je pripovedoval dedek, ko smo bili še bosopeti otročaji, so imeli roparji vedno zelo važno vlogo. V vseh pripovedkah so se prilazili v hišo neopaženo, navadno ponoči, ko so domači spali. Bili so močnih, korenjaških postav in so, kot bi trenil, pokončali in zadavili Zlahtno gospodo v gradu, ki so jo napadli.

Taki so bili roparji iz pravljič. Dobro je zadel, kdor je prvi z besedo »roparji« označil tudi takozvane vodne ali divje poganjke na sadnem drevju. Tudi ti roparji zrastejo hitro, takorekoč čez noč, močni so in bujnorastoči, in če jih pravo-

časno ne odstranimo, nam lahko drevo, na katerem poganjajo, za vselej pokvari ali docela uniči.

Kaj povzročuje rast roparjev na sadnem drevju?

Vsi vemo, da morejo roparji med ljudmi nastopati samo v državah, kjer javna uprava ni vsa v redu.

To pravilo velja tudi za sadno drevje: roparji rastejo samo na sadnem drevju, ki je moteno v rasti. Te motnje pa so lahko najraznovrstnejše.

Pri precepljenem drevju poganjajo roparji zato, ker smo odvzeli drevesu vse

ali skoraj vse listje in s tem tudi možnost dihanja in asimiliranja (tvorbe sladkorja v listju). Sokovi, ki jih sesajo korenine in pritiskajo navzgor, nimajo kam; korenine pa ne dobijo nujno potrebne hrane iz listja, brez katere ne morejo živeti. Drevesu grozi smrt, in zato uporabi zadnje rešilno sredstvo, ki mu ga je dal na razpolago modri Stvarnik: kar sredi luba poženejo iz debela zelene mladice, čeprav ni bilo moči na dotičnih mestih prej opaziti nikakršnih očesc.

Drug vzrok za odganjanje roparjev so bolezní in škodljivci na listju in mladikah sadnega drevja. Vemo, da je n. pr. predvsem kanadka zelo podvržena poganjanju roparjev — toda znano je tudi, da vprav kanadka zelo trpi od raka in krvavih uši, radi česar se mlado vejevje stalno suši. Z roparji pa drevo nadomešča izgubljeno zeleno listje. Tudi drevje, ki so ga močno napadle listne uši, rado poganja roparje.

Tretji pogosten vzrok roparjem je pozeba. Če deblo pozebe tik nad zemljo, poženejo roparji tik pod ozeblim mestom v velikem številu; navadno še prej, preden se posledice pozebe tudi drugače očitno pokažejo.

Je še mnogo drugih vzrokov za rast roparjev na sadnem drevju, tako n. pr. rane na deblu, navzdol zakriviljene veje itd., — toda vedno pomenjajo samoohrambo drevesa proti motnjam v rasti.

Ker imajo roparji izredno bujno in naglo rast, so posebno pri sveže precepljenem drevju zelo nevarni. Saj lahko v kratkem času zadušijo žlahtne, iz cepičev poganjajoče mladice, če jih skrbno in sproti ne odstranjujemo.

V tem oziru so naši kmečki sadjarji vse premalo pazljivi. Spomladi drevesce precepi in hodi gledat dan na dan, če se bodo cepiči prijeli. Kakor hitro pa vidi, da je cepič odgnal, ga ni več blizu do druge spomladi, ko navadno z rovnico izkoplje drevesce, ki je po vsem deblu poraščeno z roparji, cepiči pa so usahnil.

Pa se čudi: »Kako vendar, da se je cepič posušil?! Saj je odkraja vendar odganjal!«

Prijatelj — žlahtni poganjek cepiča se je posušil zaradi roparjev in — tvoje malomarnosti!

Sokovi namreč tečejo po deblu in vejicah po nekakšnih določenih strugah, kot voda v potoku. Čim močneje raste

vejica, temveč soka priteka k njej iz korenin. Precepljeno drevesce tišči koreninske sokove navzgor. Sprva jih dobiva vcepljeni cepič, ker ni drugega poganjaka, čeprav se le težko pretakajo iz debela, ki pač še ni zrastle s cepičem. Ko pa poženejo roparji, jemljejo vedno več soka žlahtnemu cepiču izpred ust in sčasoma se struga koreninskih sokov popolnoma preseli — cepič pa se posuši.

Če hočemo torej ohraniti žlahten cepič pri življenju, ne smemo nikoli dopustiti, da bi postali roparji močnejši od njega!

Zelo moramo na precepljivem drevju leto za letom skrbno odstranjevati vse one roparje, ki poganjajo v neposredni bližini cepičev, od drugih pa, ki rastejo niže na deblu, smemo, oziroma celo moramo prvo leto nekaterim pustiti nekaj listov, te torej samo nakratko priščipnemo. Odstranimo pa jih tik debela takoj, ko postane žlahtna mladika iz cepiča toliko močna, da more sama asimilirati dovolj hrane iz zraka. Opozorjamo ponovno, da rastejo roparji neverjetno naglo, zato je treba precepljeno drevje pregledovati vsak teden!

Na drevescih, kjer se cepiči sploh niso prijeli, pa pustimo par najvišjih rastočih roparjev neprikrajsanih, vse niže odganjajoče pa sproti odstranjujemo. S tem ohranimo drevesce in ga bomo lahko naslednjo spomlad vnovič požlahtnili, seveda nekaj niže. (Pri koščicastem sadju pa je bolje zamenjati drevo, ki se pri prvem cepljenju ni prijelo, kajti ponovno cepljenje teh plemen je malokdaj uspešno.).

Roparje, ki poganjajo na deblih iz kakšnih drugih vzrokov, sprva razredčujmo in priščipavajmo — pomagajo namreč celiti rane na deblu. Odstranimo jih, ko je rana deloma zaceljena.

Na vejah odganjajoče roparje pa sproti odstranjujemo razen, če ti so na takih mestih, da bi mogli iz njih vzgojiti veje; v tem primeru jih samo prikrajšamo. Posebno važne so iz roparjev vzgojene veje pri češpljah.

Sadjarji, če še niste, vsaj zdajle po košnji pojdite nad roparje!

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zveza!**

Zborovanje živine v Detelgradu

Vseobčno prizadevanje po združevanju enako mislečih, da pospešujejo svoje posebne koristi, da sklicujejo v ta namen seje in kongrese, sestavljajo resolucije (sklepe) in peticije (zahteve), odpošiljajo deputacije (poslanstva) itd. — to hrepenenje se je svoje dni polastilo tudi goveje živine. Njeni zastopniki so sklicali velik shod v Detelgradu. — Privrelo je na tisoče volov iz vsega slovenskega ozemlja; manjkalo tudi ni damskega sveta in mladine. Največ iz radovednosti je prišlo več sto krav in telet najrazličnejših pasem in so zasedli svoja mesta po tribunah. Točno ob 9 je otvoril vol-starešina (najstarejši med veljaki) shod; pozdravil je veleugledni živinski kongres, mu želel dobrodošlico, razložil je v kratkih, jedrnih stavkih smoter zborovanja in pozval navzoče, da si kot demokratska velesila izvolijo odbor, ki bo vodil nadaljnje delo. Izvoljeni so bili: vol Mukač iz Maribora kot zastopnik belega slovenskega goveda, vol Godrnjač iz Iga za sivo-rjavo dolensko govedo, vol Rogač iz Prekmurja (Mačkovci) kot vzorec dolgorogih ogrskih tovarišev, vol Debelač, 900 kg težak pingavec iz kransjske okolice za gorenjske tovariše in vol Brzač, lepe sivo-pšenične barve iz št. Jurija pri Celju za »Savinjčane«.

Vsi izvoljeni so volitev sprejeli in se podali na svoje sedeže ob predsedniški mizi. Vol Mukač je prevzel predsedništvo, zahvalil se je — kakor je to naveda — za zaupanje, nato pa je prešel kongres takoj k dnevnemu redu. Prva točka je bilo vprašanje: »Kako bi se dala odpraviti dosedanja goveja stiska in kako vpeljati boljše razmere zlasti za plemeniti rod volov, ne izvzemši junce in krave. Vol Mukač, lep korenjak iz notranske Cerknice je dobil prvi besedo: »Gospoda moja, slovenska goveda! Že skoraj 8 let sem vol in sem iz lastne izkušnje dosita spoznal trpljenje in stisko našega plemena; zato mi boste gotovo dali prav in potegnili z menoj, ako pravim, da se moramo emancipirati (ločiti) od človeškega rodu. Sedanje človeštvo je brez čuta, brez srca. Iz golega napuha in lakomnosti in nevoščljivosti se samo pobija kar v milijonih, ne ve več, kaj je možna beseda. grdega ravnanja pa, ki ga zakrivilja mnogokrat nad nami, niti popisati ne morem.

Spomnite se le na živinske trgovce! Tam na trgu nas proda kmet trgovcu. Že na trgu dežuje časih udarcev šibe po nogah in rebrih in po vsem telesu, potem pa naš prevzame kak surovež in odpelje začasno v hlev, kjer stoji že več sotrpinov. Eden leži in stoka zaradi bolečin oteklin na nogi, drugi si ne upa leči, ker mu je dotična plat telesa vsa modra od udarcev. Pred zoro moramo vstati, napraviti dolgo pot, pa nam surovi človek ne da niti požirka vode, da o krmi niti ne govorim. Drugo jutro zopet na dolgo pot ali pa na železniško postajo. Pri tem se zopet ponovi toča udarcev, suvanje in zbadanje po najobčutljivejših delih telesa, zraven pa grmenje kletvin iz ust grdunov, ki se kar penijo v svoji hudobnosti. Vozimo se v tuji svet; v vagonih moramo stati časih po 2 do 3 dni brez krme, brez napoja, hudobni spremljevalec se pa še na ves glas reži in baha s svojo brezsrdnostjo. Gospoda moja! Moja želja je, da nastopimo proti tem ljudem z vso resnobo, kajti meso od tako trpinčenih živali ni zdravo, je škodljivo in če hoče kupec takega vola porabiti za vožnjo, ne more uboga reva niti približno razviti svojih sil; poleg tega je pa tako ravnanje ne vredno človeka.«

Vol Sivec: »Spoštovani gg. tovariši! Popolnoma se pridružujem predgovorniku, dovolite mi pa, da vas opozorim še na neko drugo skupino mučiteljev, na one mesarje namreč, ki nam povzročajo neznosne bolečine. Gospoda, umreti moramo pač, tega nihče ne izpremeni. Mi damo človeku sočno meso, krepko pečenko, dajemo mu svojo kožo za čevlje in gojzaree, vlečemo mu voz in plug ter tako bi naj vol po vsej pravici pričakoval, da bo človek ravnal z nami prijazno in hvaležno. A kako se motimo! Še vedno se dobe mesarji, vsaj na deželi, ki nas gonijo vklenjene v mesnico, posebno kakšne bolj norčave junce. Kri mu teče po nogah in če potegne zločesti pobalin-gonjač za vrv, se zgrudi nesrečni bik s hrupom na prednji koleni. Bogu bodi hvala, da so mesarska društva to blazno ravnanje že po večini odstranila in tudi oblasti so ga prepovedale; pametni, pošteni, gospodarsko misleči mesarji so že davno spoznali, da jim dela tako ravnanje samo škodo, obenem pa tudi sramoto

njegovemu poklicu. Začo predlagam, da sklenemo: Zahtevamo, da se ravna z vso govejo živino usmiljeno, vselej in povsod, posebno pa naj se vrši naša usmrnitev hitro in brez bolečin.« (Ves zbor z navdušenim mukanjem pozdravlja govornikov predlog.)

Vol Rumencec: »Resnica je in ostane, da naše življenje ni paradiž. Izvzemši tistih borih par mesecev pitanja ni drugega kot trpljenje in muka. Jaz sem vprežni vol in služim zdaj pri gospodarju Koklju. Prijatelji, težko si predstavljate, koliko moramo pretrpeti jaz in moji tovariši. Hlev, v katerem počivamo, je pravi pravcati močvirski brlog. Največkrat moramo stati v gnojnici; poleg tega je pa hlev zatohel in temačen in naša južina: Rezanica iz slame, med katero komaj opazite mrvico sena in nekaj kolutcev pese. Le pogledjte me, kakšen sem! Moja dlaka je sršasta, lahko preštetete vsa rebra, blato se drži, že leta v debelih zaplatah mojega telesa in trganja po mišicah ter zvijanja v trebuhu se ne morem iznebiti. Tudi vprega je neznosna. Čez tilnik nam vrže kmet trd lesen jarem, ki se brez prestanka meče sem in tja, da bi vol najraje glasno tulil brez prestanka. Ali bi ne bil boljši usnjat komat, kakor ga imajo konji, primerno prirejen za našo volovsko rabo? Pa ni pomagalo; večina ljudi je malomarna za kaj boljšega, četudi bi to koristilo največ njim samim, njegovemu žepu namreč.«

Ob splošnem odobravanju dobi besedo krava Sivka, ki izvaja: »Visoko spoštovani kongres! Naša bodočnost je v naših otrocih, in zdaj prosim, pogledjte, kako se godi le-tem in kaj počno z njimi ljudje. Že malo dni po rojstvu ga ukradejo materi; nobeno mukanje, noben krik strahu ne gane človeka, neusmiljeno obesijo telce za zadnji bedri, mu prerežejo vrat in ga — pojedo. Pametna krava bi komij verjela, da uživajo ljudje to mlečnato meso, meso od 8 ali 14 dni starega teleta! In vendar se to zgodi. Tukaj je pomoč nujno potrebna in prosim vas vse, nastopajte povsod za to, da preneha ta zloraba.« (Burnih živio-klicev in ploskanja noče biti ne konca ne kraja.)

Predsednik vol Mukač: »Gospodje tovariši, tovarišice krave in vsi navzoči! Mislim, da so nam govorniki dovolj jasno in do podrobnosti opisali naše stiske, zato pa zdaj prosim, da nam predlagate tudi sredstva in pota, po katerih bi mogli na-

praviti konec tem nadlogam. Vol Zaletel ima besedo.«

Vol Zaletel iz dežele Utopije: »Gospodja moja! Predlagam najmodernejšo «blistovito vojsko» proti človeku. Tankov in bombnikov res da ne premoremo, imamo pa, hvala Bogu, drago orožje: svoje roge in s temi prav lahko razpavimo ljudem hudobna telesa. Da, secirati jih moramo, kakor zaslužijo! Kjer koli se nam pokaže kak človek, katerega koli rodu že bodi, takoj ga pomandrajmo, saj smo voli in biki in teleta z osli vred mednarodni! — potem pride za nas dan svobode, naša plemenita kri bo zavladala vsemu svetu! Proč, proč z ljudmi!«

Vol Glavač: »Prijatelji! Na predgovornikov predlog odgovarjam z vso odločnostjo: Ne, ne in stokrat ne! Njegova pot je pot v pogubo. Dokler sega svetovna zgodovina, uči, da prinaša ta vojna metoda ali taktika (način) le grozo in trpljenje, nesrečo za nesrečo brez konca. Gospodje in dame, pošljimo raje najprej volovsko peticijo (prošnjo, zahtevo) na merodajna mesta! Ta nam bodo šla gotovo na roko in bodo izdala naredbe in postave, ki bodo v pomoč, pa tudi kmetijstvu samemu v blagor.« (Izvrstno! Tako naredimo! Peticijo!)

Vol Pritrkač iz Ribnice: »Predlog tovariša Glavača podpiram iz vsega srca in si usojam dodatki še to-le misel: skrbimo, da bodo ljudje o nas poučeni. Vsako živinčce naj porabi sleherno priliko, da dopove ljudem, kako ima lahko od nas zelo velik dobiček, če nam pametno postreže, nas pravilno krmi, če poskrbi za dobro vprego in krščansko ravnanje z nami; če pa nam nudi zanikrni hlev, pičlo in slabo hrano, nas vprega v muko, grdo ravna z nami, ima pa od tega sam največjo škodo.« — Z veliko večino je bil sprejet tudi Pritrkačev predlog in po običajni zahvali je zaključil vol Mukač zborovanje ob 3 popoldne. — Vsi zbrani kongresisti so bili nato povabljeni k slavnostnemu obedu. Jedilni spored je bil prvovrsten. Kristalnočiista pijača z lane-nimi tropinami. Nato seno z zdravilnim planinskimi sviščem; za njim je prišla rdeča pesa, potrošena z žitnim zdrobom, potem pa vlažna rezanica, garnirana z zemeljskimi orehi (tropine). H koncu so prišle so razne slaščice: korenje, kislica itd. Pozno, pozno ponoči šele so odšli slavnostni gostje proti domu. Vsem bo pa ostal ta praznik nepozaben vse žive dni.

Družina z otrokom edincem

Zgodba družine z otrokom edincem je to. Tako žalostna zgodba kot je resnična in hvala Bogu, da se slične zgodbe ne ponavljajo pogosto.

Dobila sem razred najmlajših. Otroci so bili pridni, nadarjeni, skrb in ljubezen staršev do otrok se je kazala na otroških oblekah, šolskih potrebščinah, na vzgojenih otrocih samih. Med deklicami je sedela mala Vida, drobno, šibko dekletce, z velikimi, jasnimi očmi, prijaznega in prikupnega obnašanja.

Kmalu sem spoznala, da je Vida zelo nadarjena, poslušna, da z očmi pije vse moje besede in da uboga na prvi moj mig.

Staršev nisem poznala. Ko grem neko popoldne domov iz šole, me ustavi blizu stanovanja neki možakar.

»Dober dan, gospodična! Ne vem, če me poznate, oče Vidin sem, pa bi rad z Vami govoril zaradi nje. Tudi žena mi je tako svetovala. Najina hčerka je šibka. Ko je bila še majhna, je bila bolna, pa se ne more popraviti. Srce ima slabo. Poglejte, jaz sem mesar, vsak dan imamo na mizi meso, zdravnik pa je rekel, da je za otroka bolje, če je čim manj mesa. Otrok pa bi jedel vsak dan samo meso. Kako naj si pomagam? Kako naj sam jem, ko vidim, kako miho me otrok gleda? Pa če mi umrje, mi bo hudo, ko bom mislil, da ji še tega nisem privoščil, kar je imela najraje.«

V očeh očeta mesarja so zablestele solze.

»Gospodična, moja hčerka vas ima zelo rada. Kar poveste v šoli in naročite, vse doma naredi. »Gospodična je rekla«, to je ves dan na vrsti in uboga vas, kot ni nikdar mene, ne žene.«

Pomislil malo in rečem:

»Kaj, ko bi otrokom govorila o hrani, o koristi mlečnih jedi za otroke in kaj podobnega?«

Res sem tako naredila in ko me naslednje dni sreča oče, mi pove ves srečen in vesel: »Naša punčka ne je več mesa. Pravi, da ste rekli vi v šoli, da je za otroke bolj zdravo mleko kot meso. Ubogala vas je in res se popravila. Ne veste, kako sem vam hvaležen.«

Tisto leto je v vasi pobirala otroke davica. Posebno v prvem razredu je bilo mnogo primerov. Zdravnik je cepil otroke proti davici in tako preprečil marsikako obolenje.

Tudi Vida je med prvimi zbolela. Morala je v bolnišnico. Davico je prebolela,

srce pa je omagalo. In ko so starši dobili iz bolnišnice brzojav, jim je ta povedal, da Vide ni več med živimi. Meni pa se je zdelo, da sem izgubila svojo mlado sestro. Starši se niso mogli utolažiti. Čemu vse bogastvo, čemu garanje in spravlanje denarja? Za koga? Dom je mrzel brez otrok, je kakor samotna kapelica v noči brez lučke. Ko sem dolgo po otrokovi smrti prinesla materi otrokove zvezke, sem videla, da Vide še ni niti malo prebolela in da je nikoli ne bo. Isto tudi oče. Nesoglasja med starši je poravnal otrok, sedaj ga ni bilo.

Odšla sem iz onega kraja. In ko sem čez nekaj kratkih let vprašala po tej družini, sem izvedela žalostno, prežalostno novico: mož je začel piti, zapil dom, prodal kos za kosom zemlje, bogastvo je izginjalo. Prišlo je tako do konca, da je mož mesar, postal pomočnik pri nekem mesarju v mestu, žena pa kuharica v neki gostilni. Zelo me je pretresla ta novica.

Če Bog ne da otrok, ve, zakaj jih ne da, kjer pa bi lahko bili, a jih ni, ali pa kvečjemu samo eden, tam naj to resnično zgodbo preberejo in si jo zapomnijo in blagoslovijo prihod vsakega otroka, saj ga je dal Bog.

KUHINJA

Grah z rižem napravim lahko kot juho ali kot samostojno jed. Za juho skuham vsako jed posebej. Za tri pesti riža, rabim pest graha. Ko je oboje skuhamo, zlijem skupaj in zabelim s prežganjem, v katerem sem zarumenila seseklano čebulo in zelen peteršilj. Ko jed nekaj minut vre, jo okisam s kisom ali limoninim sokom in serviram.

Juha iz špinače. V kozici segrejem žlico surovega masla. V segreto stremem par peres sesekljane pora, eno celo seseklano čebulo in ko se to dvoje malo oprži, porumenim 3 žlice moke, nakar zalijem s kropom ali s krompirjevo ali z zelenjavno juho, osolim in pustim 20 minut vreti. Špinače skuham toliko, da jo je ožete dobri dve pesti. To pridenem juhi in pustim še 10 minut vreti. Nazadnje dodam juhi še žlico kisle smetane in ščep popra in košček muškata. Juho vlijem na opečene in na kocke zrezane žemljice ter dam na mizo.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 1. julija je dosegla živina te cene: voli I. vrste 8.50—9 din, II. 8.50, III. 7; telice I. vrste 8.50—9, II. 8, III. 7; krave I. vrste 7, II. 6, III. 5; teleta I. vrste 8.50—8.75, II. vrste 7.50; prašiči špeharji 12.25—13, pršutarji 10—12 din za 1 kg žive teže. Surove kože so v Kranju: goveje 13—15, telečje 20, svinjske 9—10 din za kilogram.

Litija. Po poročilu z dne 1. julija so v litijem okraju živinske cene naslednje: voli I. vrste 8.50, II. 7.50, III. 6.50; telice I. vrste 8, II. 7, III. 6.50; krave I. vrste 7, II. 6, III. 5.25; teleta I. vrste 9, II. vrste 8.50, prašiči špeharji 11, pršutarji 10 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 13, telečje 20, svinjske 8 din za kg.

Krško. V krškem okraju so imeli konec junija naslednje cene živine: voli I. vrste 8—9, II. 7—8, III. 6.50; telice I. vrste 7.50—8, II. 6.50—7, III. 6; krave I. vrste 7, II. 6.50, III. 6; teleta I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči špeharji 11.50, pršutarji 10 din za kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 16, svinjske 10 din za kg.

Brežice. Po poročilu od 27. junija so cene živine v okraju sledeče: voli I. vrste 8—9, II. 7—8, III. 6.50—7; telice I. vrste 7.50—8, II. 7, III. 6.50; krave I. vrste 7, II. 6.50, III. 5.50—6; teleta I. vrste 9, II. vrste 7.50—8.50; prašiči špeharji 11.50, pršutarji 10 din za kg žive teže. Surove kože goveje, 12, telečje 16, svinjske 10 din za kg.

Črnomelj. V okraju so bile v zadnjih dneh cene živine sledeče: voli I. vrste 7.50—8, II. 6.50—7.50, III. 6.25—7; telice I. vrste 7.50—7.75, II. 6.50—7.75; krave I. vrste 7—7.50, II. 6—7.25, III. 5—6.50; teleta I. vrste 8.50—9.50, II. vrste 7.50—8.50; prašiči špeharji 12, pršutarji 8—9 din za kg žive teže.

Logatec. Po poročilu od 2. julija so cene v okraju približno sledeče: voli I. vrste 8—9, II. 7—8, III. 7; telice I. vrste 8, II. 7.50, III. 7; krave I. vrste 5, II. 4, III. 3—4, teleta I. vrste 9, II. 8; prašiči špeharji 10—12, pršutarji 9—10 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10—12, telečje 16, svinjske 7 din za kg.

Kočevje. Po poročilu mestne občine so bile cene konec junija sledeče: voli I. vr-

ste 8, II. 7, III. 6; telice I. vrste 7.50, II. 6.50, III. 6; krave I. vrste 7, II. 6, III. 4—5; teleta I. vrste 9, II. 8; prašiči špeharji 12, pršutarji 9—10 din za kg žive teže.

Slovenji Gradec. Konec junija so imeli sledeče cene: voli I. vrste 8, II. 6, III. 4; telice I. vrste 8, II. 6, III. 4; krave I. vrste 5, II. 4, III. 3; teleta I. vrste 7, II. 6, prašiči pršutarji 10—12 din za kg žive teže.

CENE

Kranj. Pšenica 1 kg 3 din, ječmen 2.50, rž 2.70, oves 2.50, koruza 2.45—2.60, fižol 7—8, krompir 2.25, seno 1, slama 0.75, mleko liter 2.25—2.50, kresno maslo kg 38—44, drva 1 prm 115—125 din, med kg 22—24, volna neprana kg 38, oprana 48 din.

Novo mesto. Pšenica 100 kg 240—250, ječmen 220, rž 230—240, oves 220, koruza 270, fižol kg 708, krompir 3, seno 0.75, slama 0.40—0.50 din za 1 kg. Med 20 din, mleko liter 2 din, surovo maslo kg 34, drva prm 90—100, vino navadno pri vinogradnikih 3.50—5 din liter, finejše sortirano 5—6 din.

Maribor. Pšenica 1 kg 3, ječmen 2, rž 2, oves 2, koruza 2—2.50, fižol liter 6—9, krompir 2.50, seno 1.70, slama 0.80 din za kg. Drva 1 prm 135 din, mleko liter 2.50, surovo maslo kg 32 din, vino navadno pri vinogradnikih 4.50, finejše sortirano 7 din za liter.

Celje. Pšenica 100 kg 310 din, ječmen 270, rž 280, oves 270, koruza 265, fižol 600—800, krompir 225—250, seno 120, slama 50 din.

LES

Po podatkih ljubljanske borze z dne 4. julija t. l. so cene lesa na borzi kakor spodaj navajamo. Računajo se franko vagon nakladalna postaja za 1 kubični meter. V prosti trgovini bodo pa nekaj višje.

Smreka-jelka hlodi I/II 240—300 din, brzojavni drogovi 220—250, bordonali 310—360, filerji 5/ 250—290, trami ostalih dimenzij 255—305;

Bukev: hlodi I/II od 30 cm dalje 125 175, hlodi za furnir od 40 cm dalje 250—300, deske-plohi 300—700 din.

Hrast: hlodi I/II od 30 cm dalje 245—375, bordonali 800—900, deske-plohi 700—950, frizi 750—950 din.

PRAVNI NASVETI

Vdovska in otroška renta. J. C. P. S. - Vaš mož se je kot gozdni delavec smrtno ponesrečil. Že aprila ste prosili pri OUŽD priznanje rente za sebe in otroke, pa še niste prejeli odgovora. Vprašate, kdaj se taka stvar uredi in če kaže s silo priganjati in koliko bo znašala renta? — Ker stvar do sedaj še ni bila rešena, so verjetno bile potrebne kake poizvedbe, ki so stvar zavlekle. Ne bo vam škodilo, če prosite Delavsko zbornico v Ljubljani, da v vašem imenu prosi za pospešeno rešitev zadeve. Vdovska renta znaša eno tretjino zavarovanega letnega zaslužka pok. moža, za vsakega otroka pa boste prejeli do 16. leta eno četrtno zavarovanega letnega zaslužka umrlega očeta.

Tožba radi mejnika? Z. P. Š. - Pred 3 leti ste kupili od sosedu nekaj vrta in ste takoj postavili mejnik. Ko je prišel zemljemerec, ste bili vsi prisotni in je zemljemerec nov mejnik zarisal. Sedanji sosed, prevzemnik sosedu - prodajalke pravi, da je vaš mož mejnik prestavil v njegov svet. Prašate, če vas lahko tožijo za mejo in če bo vam in vašemu možu dana prisega za to, da mejnik nista prestavila in da stoji tam, kjer ste ga pred 3 leti postavili. — Če bi sosed trdil, da ste mejnik prestavili, vas more ovaditi kazenskemu sodišču. Če bo z dokazom uspel, boste obsojeni. V vašo obrambo se boste lahko sklicevali na pričo-zemljemerca. Ta bo lahko kot zvedenec povedal, če je bil mejnik sploh prestavljen ali ne, saj ga je zarisal v mapi, ko je bil postavljen.

Dolg iz leta 1937 ni zaščiten. A. M. — L. 1937 ste posodili malemu posestniku, ki je tudi trgovec z živino, vsoto denarja. Čeprav ste ga terjali, da vam posojilo vrne, vedno odlašal s plačilom in se izgovarjal, da vam bo vrnil, kadar bo kaj imel. Vprašate, kako bi postopali in ali vašega dolžnika ne ščiti uredba v likvidaciji kmetskih dolgov — Kmetška zaščita velja le za kmetijske dolgove, ki so nastali pred 20. aprilom 1932. Vaš dolжник torej ni, zaščiten in vsak čas lahko zahtevate vrnitev posojila. Če vam ga ne vrne z lepa, ga lahko tožite, na kar ga boste lahko rubili in tako prišli do svojega denarja.

Škoda na fižolu. R. F. P. Divji zajci so vam napravili veliko škodo na fižolu. Vprašate, ali ste upravičeni zahtevati odškodnino in kam bi se bilo obrniti. — Lovski upravičenec je dolžan povrniti praviloma vsako škodo, ki jo v njegovem lovišču stori z lovopustom zaščiteni divjačina na zeliščih in pridelkih, ki so na teh zemljiščih. Med zaščiteni divjačino

spada tudi divji zajec. Ne odgovarja pa lovski upravičenec za škodo, ki jo napravi divjačina v vrtovih in na zemljiščih, ki so trajno tako ograjena, da so pristopna dlakasti divjačini samo skozi vrata. Zahteve po povračilu škode po lovu ali škodo po divjačini do višine 1000 din rešuje občinsko odškodninsko razsodišče, zahteve po povračilu škode nad 1000 din, rešujejo redna sodišča. Oškodovanec mora povračilo škode, ki ne presega 1000 din, zahtevati pisмено ali ustno na zapisnik pri pristojni občini v 8 dneh, od kar je izvedel za škodo, toda najkasneje v šestih mesecih, odkar je škoda nastala. Predsednik občine na to obvesti lovskega upravičenca o predloženi zahtevi o odškodnini in odredi narok za poravnalni poskus. Če poravnalni poskus ne uspe, odredi predsednik razsodišča razpravo na mestu samem in pozove lovskega upravičenca kakor tudi oškodovanca, da k temu naroku določi vsak svojega člana razsodišča. Odškodninsko razsodišče na to izreče svojo odločbo glede škode.

Orožne vaje in podpora. R. A. Ne moremo vam povedati ali boste zopet v letošnjem letu poklicani na orožne vaje ali ne. O tem določa vojaška oblast. Niste pravilno obveščeni, ko trdite, da v sosedni občini dobi podporo vsakdo, ki je poklican na orožne vaje. Le siromašne družine obveznikov, ki so poklicani na orožne vaje, dobe podporo 150 dinarjev. To podporo izplača pristojno vojno okrožje potom občine. Če so te rodbine ostale brez nujnih sredstev za življenje, smejo vložiti prošnjo za redno podporo na pristojni odbor pri okrajnem sodišču. Prošnjo vložite pri domači občini. Vaša mati, ki jo preživljate, naj v primeru vašega vpoklica k vojakom, takoj vložijo prošnjo pri domači občini.

Plačanje zavarovalnine. Č. M. Zavarovalnica čisto upravičeno od vas tirja plačilo zavarovalnine, ker ste vi svoja poslopja zavarovali in ste se obvezali plačevati zavarovalnici premijo. Če ste se vi z vžitkarjem pozneje dogovorili, da bo on mesto vas plačeval zavarovalnino in tega sedaj nečete storiti, vi lahko potem, ko ste že plačali zavarovalnino, zahtevate od vžitkarja povrnitev plačanih zneskov. Ni pa zavarovalnica dolžna, da izterjuje zavarovalnino od vžitkarja, ki se napram njej sploh ni obvezal.

Dedna taksa. B. J. Ž. Dedna taksa se odmeri po čisti vrednosti dediču pripadle imovine in po osebnem razmerju med njim in zapustnikom. Ker niste navedli, koliko znaša vrednost vaše dediščine, vam ne moremo povedati, koliko bo znašala dedna taksa. Za prvevrstne potomce bratov in sester znaša najnižji odstotek 3½%, najvišji pa 20%.